

diti skrite otroške moči. Naj si tedaj vsaki učitelj vse skušnje, ktere doživi na tem polji, zapisuje v posebno knjigo. S časom se taka zbirka zelo naraste, in je učitelju dobri svetovavec o času dvoma, tolažnik v urah žalosti in nadlog, pomočnik o času potrebe, zerkalo svojega delovanja in truda, in zgodovina njegove dušne in telesne delavnosti.

Pa tudi skušnje, ktere si učitelj nabira zunaj šole, opazovaje učence gredé v šolo ali pri igrah, so zelo važne za učitelja, ker tukaj učitelj dostikrat marsikaj zapazi, kar mu je prikrito med šolskim ozidjem. Sicer učitelju ni pripuščeno, se vtikati med domače zadeve, vendar o pravem času izrečena beseda o nravnosti in zadržanji dostikrat več koristi, nego veliko besedovanje in pridigovanje. —

Tudi učiteljski zbori, ako se prav izveršujejo, veliko pripomagajo, da učitelj napreduje in se izobražuje, kakor tudi to, da učitelj večkrat obiskuje svoje sosedne učitelje, posebno šolska spraševanja. Se vé, da mora biti učitelj prost vse oholosti in domišljije, da si tako dobro in posnemovanja vredno prisvoji in to porablja. Da učitelj tedaj z družimi vred napreduje, naj bode ponižen; ta krepost nas podučuje, da smo krotki in v ljubezni vneti do svojega poklica, da nam je potem mogoče kaj dopovedati, ter da vedno in vselej le pravega in dobrega iščemo, ter se za to prizadevamo.

Darila in šiba v ljudski šoli.

Komaj so se šolska darila odpravila, že se je pisarilo po časnikih in šempljalo sim in tje, da mislijo tudi šibo iz šole spoditi. Darila in šiba — na prvi pogled res prav različne stvari — imate vendar nekako naravno zvezo med sabo; oboje je izraz ene in tiste ljubezni, ki se pri odgojevanji človeškega rodú po potrebi zdaj te, zdaj une poslužuje. — Bog, naj viši in umniši postavodajavec, se je pri odgojevanji mladega človeškega rodú obeh prav očividno posluževal, kakor nam kaže zgodovina izraelskega ljudstva, in vsi postavodajavci in umni odgojevalci vseh časov so rabili darila in šibo.

Oboje je v pravi meri in o pravem času tudi vselej dober sad obrodilo, kar nam kaže skušnja vseh časov. Pa saj pri spačeni človeški volji tudi drugače ni mogoče. Lepo bi bilo

res, da bi človek dobro le zato delal, ker je dobro, brez ozira na plačilo, in slabega se varoval, ker je slabo brez ozira na kazen. Ali kaj tacega se dá sicer misliti in želeti, nikdar pa v djanji izpeljati. Bog sam tega ne zahteva edino, ampak vabi ljudi k dobremu, ker jim že tu na zemlji srečo in tam večno veselje obeta; svari pa pred hudim, ker hudobnim proti s časnimi in večnimi kaznimi. (Po tem načelu so se ravnali.) Po volji božji so pa tudi od nekdanj cele deržave in posamesne družine delile plačila in kazni, — le šola, ki je deržava v malem in družina v večem, ki obema služi in pomaga, bi se teh pomočkov posluževati ne smela? „Pa kdo jemlje šoli plačila in kazni?“ zna marsikteri poreči, „sej bodo še za naprej obstala kakor doslej; le darila so se odpravila, ker vse spridijo. Sej boš smel še za naprej pridnega pohvaliti in tudi v častne bukve zapisati, le spominek pridnosti in darilo marljivosti mu dati, to bi bilo greh“. Do sedaj je bila naj večja pohvala v šoli očitno malo darilce konec leta, naj večji in hujši kazen pa šiba. Pohvali je verh odlomljen, šiba pa svojega zdaj še bolj ošabno povzdiguje. Učitelj, ki otroke res ljubi, se mora zdaj skoraj sramovati, kedar vzame šibo v roke, če pomisli: tepsti jih smem, veselja jim delati in daril dajati pa ne smem. Če šiba že popred ni bila prijazna prikazen v šoli, je zdaj še le pravo strašilo, rekel bi skoraj, krivica, ktera se otrokom, ki jo čutijo, pa povedati ne znajo, na obrazu bere, kakor bi hotli reči: „Vzeli ste nam med, vzemite še pelin!“ Kdor otroke pozná, lahko umé, da se bodo otroci zmiraj bali takega Miklavža (Nikolaja), ki jim bo le šibe, če tudi pisane, nosil, nikoli pa zlatih jabelk. — Nihče naj ne ugovarja, da leskovka ne obrodi dobrega in sladkega sadú, če je tudi grenka. To je res, pa le tam, kjer ji je na drugi strani primerno plačilo postavljeno. Skušnja uči, da otroci, ki plačila nimajo pričakovati, katerim le, vedno šiba proti, nekako oterpnejo in dobrega nikoli z veseljem, ampak vselej s silo delajo. Skušnja tudi uči, da so vedno boljši tisti otroci, ktere je upanje na tako plačilo navdajalo, kakor uni, ki so iz strahu pred šibo dobro delali. — Stari so se deržali pravila: Ravnaj z otroci najpopred z lepo, in še le, če to ne pomaga, z gerdo! Zdaj nam je naj lepši iz šole vzeto; naj gerši pa še stoji na starem mestu. Naj reče tedaj kdo, kar hoče: rají sem Miklavž med otroci, ki jabelka delí, kakor Miklavž, ki le šibe nosi. —

Ko bi bil jaz zato, da naj se šolske darila odpravijo, za kar pa z drugimi kranjskimi učitelji nisem, glasoval bi precej za to, da naj se tudi šiba odpravi; ker pa šolska darila s prvim učiteljskim zborom v Ljubljani nazaj želim, mi bi bilo tudi žal, ko bi ta prijateljica šiba iz šole morala pobegniti. Nikar ne misli, tovarš, da sva s šibo toliko prijazna (ker jo prijatelco imenujem), sej že iz prejšnega lahko povzameš, da nama nič kaj prav ne gre vkup; še le vesel bi bil, ako bi je treba ne bilo, in srečno bi imenoval šolo, kjer je ona v kakem kotu vse leto pri miru. Ali nevstrašeno si upam reči: Šiba je potrebno zlo v šoli, in: Vzemite nam šibo, potem se bomo mi otrok, in ne otroci nas bali! (Ne mislim tu družega strahu, kakor tistega, ki izvira iz ljubezni.) Ta strah je pa le tisti, ki izvira iz ljubezni in kateri stori, da otroci tudi učitelja ljubijo, kedar jih tepe, če vidijo, da so zaslužili in le takrat tepe, kedar je primoran. —

Hvalevredno je, da se sedANJI čas toliko trudi za izboljšanje šol, ali dozdeva se, da se prehitro korači in v teku pušča marsiktero dobro zerno, katero smo od prednikov prejeli. Nisem iz med tistih, ki pravijo: „Kakor naši očetje, tako tudi mi“, pa tudi ne tistih, katerim je vse, kar so predniki pustili, slabo ali celó od več. Tudi tu je v sredi resnica. Nesrečna šola, kjer le šiba poje, slab učitelj, kateri s šibo pod pazduho podučuje in odgojuje; nesrečna in slaba bo pa tudi šola, kjer šibe več ne bo. Bile so hiše in so še, v katerih je šiba posebno mesto imela za polico ali na čelešniku in od kodar so jo oče ali mati le redko in o posebnih časih jemali; dostikrat je bil pa že pogled na tisto čarovno mesto zadosti, da sta se pokoršina in red vernila. Tako je bilo tudi v dobrih šolah in je še in naj bi zanaprej še ostalo. Tudi zanaprej naj bi bilo šibi v šoli častno mesto hranjeno, od kodar bi se jemala le redkokrat in le zavoljo velikih in potrebnih otroških porednosti.

Sicer se mi vsa reč v darilih in šibi tako naravna zdi, da bi bilo daljno govorjenje od več. Po mojih mislih ni vprašanja za srečo ljudske šole: ali naj se odpravijo darila in šiba, da bo mladini in človečanstvu v prid?

Da te verstice naglo sklenem, še rečem v svojem in mislim tudi v imenu svojih sodelavcev, učiteljev na Kranjskem:

Dajte nam darila nazaj, in pustite nam šibo v šoli, in stavim vam, da v takih šolah odgojeni otroci bodo boljši, kakor v tistih brez daril in šibe!

J. A.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

III. Podnebje.

J. Ali je Kranjsko gorkeji od Koroškega?

O. Sploh je Kranjsko gorkeji od Koroškega, vendar dežela ni tako gorko, kakor bi bila lahko, ker sploh bolj proti jugu leži in je naklonjena na jugo-vzhod in na zahod, ter je blizu morja. Vzrok temu je, da dežela visoko leži, in je blizu visokih Alp, in da jo goré proti morju zapirajo.

V vsaki deželi so naj nižji kraji tudi naj toplejši, tako tudi na Kranjskem. Naj toplejši kraj na Kranjskem je Vipava primeroma le 250' visoka, pa odperta na zahod in bližuje morje; ima pravi talijanski značaj. Za tem so naj toplejši kraji kerško polje in sploh doline severo-vzhodnih goratin pa metliško in čerptomeljsko gričevje in dolina zgoranje Kolpe in Čubranke, tedaj sploh kraji, ki niso čez 800' visoki. Te strani so skoraj, kar toploto zadeva, v enaki versti kakor Varaždin in Zagreb na Hervaškem.

Drugi okrog gledé podnebja obsega naj prej vse kraške doline z njih okolnim pogričjem na gameljsko in ljubljansko ravnino. Razmerje toplote po kraških dolinah kaže nam Postojna, 1471' nad morjem. Vendar ima Ljubljana sploh bolj kontinentalno podnebje, to je po letu večjo vročino in po zimi huji mraz, kakor Postojna, ker morje, ki je v ravni potezi samo 6 milj daleč, ima tu že neko moč na toploto tako po leti, kakor tudi po zimi. Merzli vetrovi so pa krivi, da je november še dostikrat zeló merzel. Naj toplejši mesec je tukaj avgust, naj merzlejši december; v Ljubljani je pa naj večja toplota v avgustu, naj nižja pa januarja.

Tretji klimatični okrog se ne odlikuje mnogo od dolnje ljubljanske ravni; obsega dolinsko na severo-vzhod odperta stran in niže doline na Gorenskem, ktere deržé na jug ali vzhod v kranjsko ravnino in nektere niže (do 1500' visoke) ko-